

Proč byly protesty veřejnosti v Teplicích hrozbou pro politický systém v Československu?

Skupina: Teplice

Téma lekce

Rozhodli jsme se využít téma **ekologických demonstrací na Teplicku v listopadu roku 1989**, abychom zacílili především na rozvoj principu **trvání a změny**, neboť ekologické demonstrace se dají považovat za jeden z klíčových milníků pro vytvoření dialogu občanů a tehdejšího režimu.

Badatelská otázka

Proč byly protesty veřejnosti v Teplicích hrozbou pro politický systém v Československu?

Materiály ke stažení

[Plán lekcí](#)

[Prezentace](#)

[Ukázka 1](#)

[Ukázka 2](#)

[Ukázka 3](#)

Kompozice pramenů

Přílohy k PL - výtisk a online verzi poskytnout žádám

ZB Práce s pramenem – pamětníci a účastníci / veřejné i tajné služby Paměti účastníků

Počátky - <https://www.pametnaroda.cz/cs/vesely-petr-1955> - č. 2. Každé ráno, 1.41

- Pamětník Petr Veselý o znečištění ovzduší na Teplicích
- *Jaká byla ekologická situace na Teplicích? Jaký dopad měla situace na obyvatele?*
- „Důlní těžba, elektrárny, emise a řeky bych, že poctivě hrála roli lokální kontamině, kterých tam byla spousta. Když vznikla inverzní situace, co kominy vyčníhly, zůstalo pod dekou. A bylo to nejen cit, ale i vidět. Bylo vidět, že není vidět. Působilo to i na psychiku člověka velice negativně. A pokud těch dnů za sebou bylo pět, sedm, deset v kuse, kdy jste se probudili do jiné mlhy, teď jste museli odvíjet rážem do práce a vracet jste se za stejné jiné mlhy a bylo to několik dnů za sebou, tak samozřejmě, kromě toho, že to vedlo k nějakým onemocněním dýchacího ústrojí, to určitě mělo dopad i na psychiku lidí, kteří k tomu měli drobná škola škola. Deprese a další věci se samozřejmě rozmáhaly daleko snáze, než kdyby tam svítilo sluníčko.“

Demonstrace - <https://www.pametnaroda.cz/cs/sajdi-lan-1964> - č. 1. Demonstrace, 1.36

- Pamětník Jan Sajdí o průběhu demonstrace konané dne 15. listopadu
- *Jak probíhalo setkání demostrojících s vládní složkou? Co si myslěla maminka Jana S. o demostrojících?*
- „Druhý den, to byla neděle, zase ve čtyři hodiny že se půjde na náměstí. Tam se o nás už trochu vědělo, dokonce tam byl přítvany prokurátor a jezdil tam se soudružkou z národního výboru, vim, jak se jmenovala: Dagmar Stupková. Říkala: „Rozjedíte se, toto shromáždění je nepovolené.“ Pak vyvolává, že se hromě bála, že je jankem někdo zabije, protože tam byla sama. Neměla ochranu nějakého pohotovostního pluku. Občas jeho nějaké auto, občas nějaký vytrhlí. První opravdu šel s policisty, kteří to přehradili, byl v ulici, kde jsme byli. Tam se jim jankovcovi uliči, tam to přehradili. A že to nepusti dál do Sanova, do lázeňské čtvrti. Ale my jsme věděli, že tam, kde to přehradili, vedou schody nahoru k moji mamince, k paneláku, že tamtudy se to objede ulice Karla Čapka. Část průvodu šla po těch schodech, část někdy jinudy. Přesně o baruku ty maminky... Říkal jsem jí: „Koukej se koukat z balkonu, protože tam nejsou jenom pankáci! Tam jsou s námi normální lidi! Tam se patří s dětěm, v klidu.“ To už jsem věděli z minulého dne.“

Stadion - <https://www.pametnaroda.cz/cs/vanek-miroslav-1962> - č. 3. Veřejná diskuze, 3.58

- Pamětník Miroslav Vanek o největším setkání demostrojících na zimním stadionu dne 20. listopadu
- *Kdo byl podle demostrojících za situací odpovědný? Jak demostrojící zareagovali na zprávu o 17. listopadu?*
- „Téhož 20. [listopadu] se ten stadion uctivě plnil, ale s tím, že komunisti to už měli naprostě ve své režii. Když třeba někdo promluvit, vypnul mi mikrofon, mluvil jen ti papaláci! Jeden za druhým, klasické papalácké řeči. Ale ten dav se nedal, ten stadion byl úplně plný, narvaný. A po půlce opaskoval, „Kdo za to může?“ Tajemník třeba řekl: „Mě! Já jsem tady inverzi, oxidů něčeho bylo tolik a tolik procent...“ A lidé stále opaskovali: „Kdo za to může?“ Stále ho hnali k odpovědnosti. Pak si nějaký chlap vzal mikrofon a řekl: „Všechno tady bylo pod taktovkou komunistů. V každé fabrice, kanceláři, kdekoliv, od těch nejmenších jednotek po ty největší, byla organizace KSC, která všechno vedla. I fedtel fabricky se musel řídit pokyny komunistické buňky. Takže kdo je zodpovědný? Jediné komunisti, protože oni to tady vedli.“ No a do toho celého si nějakou vzal mikrofon student, který přijel z Prahy. Oni to nevěděli, přišel si normálně do diskuse. A ten student říkal: „Ekologie je důležitá, ale chci být více informován.“ V Praze se 17. listopadu stalo to a to...“ A teď to najednou celé takhle vyběhlo. V půlce proslovu mu vypnul mikrofon a lidé začali strašně skandovat: „Nechte ho mluvit!“ Uplně se jim zbotlo, co měli naplánované, ten scénář. A dav z toho stadionu, když to skončilo, se hnul a pokračoval jako demonstrace zpátky na náměstí Zdeňka Nejedlého. Tam uprostřed náměstí je kašna a ten student si tam vylezl a že přečte prohlášení studentů. Ale tam byl opravdu obrovský dav. Skoro celé náměstí plně. A on mluvil hrozně potichu. A jak jsem stál u té kašny, ti lidi, kteří šli kolem mě, mě vysadili na kašnu a říkali: „Ať to přečte Mira, on má silněj hlas.“ A já jsem se malinko bránil, ale v rámci té euforie jsem to přijal, vzal jsem si od studenta to prohlášení a nejhlavnějším možným hlasem jsem to na to celé náměstí zařval, přečetl. A protože jsem měl vztek z toho stadionu, přidal jsem i nějaké další věty. A to byl začátek moji účasti na revoluci.“

Přílohy k PL - výtisk a online verzi poskytnout žádám

ZB Práce s pramenem – pamětníci a účastníci / veřejné i tajné služby

Veřejné i tajné služby

P L Á Ň

bezpečnostních opatření k přípravě a demonstraci na náměstí Ed. Nejedlého v Teplicích dne 11.11.1989

Ve dnech 7-9.11.1989 rozhodl JINHA Sbyček nap. 3,3,74 v Teplicích ládky k problematice životního prostředí v výhledu, aby občané se dne 11.11.1989 sešli na náměstí Ed. Nejedlého v Teplicích a tře vyjádřili své neshody a postojem vedoucích představitelů se životního prostředí.

Okresní zpráva SNB Teplice, dne 10.11.1989, upraveno. ←

Vše : Nepovolené shromáždění k problematice životního prostředí dne 11. 11. 1989 v Teplicích - informace k průběhu

Operační středisko SNB Ústí nad Labem, dne 11.11.1989, upraveno. →

Dne 11. 11. 1989 v 16.00 hod. došlo k nepovolenému shromáždění na nám. Ed. Nejedlého v Teplicích. Na náměstí se shromáždilo cca 400 osob z nichž se vytvořil dav... V průběhu průvodu účastníci skandovali různě nasla jako například „Děte nám, vytrhli.“ „Nechte si nás dělit“, „Chceme si stát v duchu“ a pod. V průběhu průvodu nedošlo k žádným výtržnostem se strany účastníků. Rovněž nedošlo k žádným materiálním škodám. Jádru davu tvořilo asi 50 osob převážně ve věku 13-16 let, kteří šly v čele průvodu. Další účastníci průvodu byli občané Teplic, kteří se postupně připojili k průvodu. V průvodu byly i střešní osobní vozidla z Ústí nad Labem.

Komunikace příslušníků SNB ze dne 11.11.1989, upraveno. ↓

- **Povelý mezi esensáky, kteří proti demonstrantům vedli zách. o „Dvojko, jak to vypadá situace, příjem.“**
 - o „Na místě je kolem tisíce občanů. Skandujou, kolk za to máme.“
 - o „Rozumim, rozumim. Zastav, zastav, zastav se a zůstaňte na úrovni.“
 - o „... ale už se mi to tam začíná hromadit ... a v (tuhle) situaci to asi tam už dlouho neudrží, protože ta křivčatka je už plná lidí, odhaduju takových sto padesát, dvě stě. Žádám o povolení použití mirmějsích prostředků.“
 - o „... počkej. Mirmějsích prostředků nepoužívejte. Používejte jen vytlačování.“
 - o „V jednom případě došlo k napadení zrakou, protože se z chodníku přidal k davu. Že středu náměstí byl dav vytlačen na křivčatku ulice Školní a 28. říjen.“
 - o „Prostím té, postupuj za nima. Postupuj za nima a vytlačuje je. Postupuj za nima.“
 - o „Postupujeme za nima, ale zezadu se přidali příhlížející. Musíme čelit i tomuto zákrkou.“
 - o „Dvojko, jednička, ať se obrátí. Ať se obrátí a křeje ti záda.“

Vše : Nepovolené shromáždění dne 12.11. 1989 na náměstí Ed. Nejedlého v Teplicích - správa o průběhu

Operační středisko SNB Ústí nad Labem, dne 12.11.1989, upraveno. ←

Dne 12.11. 1989 se opětovně uskutečnila demonstrace osob na náměstí Ed. Nejedlého v Teplicích.

učitelka Gymnasia Teplice, byt. Teplice, Ed. Nejedlého 1. Tato vyzvala účastníky, aby sdělili své požadavky k problematice ekologie a tím, že bude vytvořen výbor, který tyto esáje a přechá na MHNV v Teplicích. Za tímto účelem vyzvala tři osoby, aby se pošliely na sezení předevítel. Na sezení šli tři osoby a opětovně vyzvy pracovníka MHNV v Teplicích se účastníci shromáždění rozšli.

Operační středisko SNB Ústí nad Labem, dne 13.11.1989, upraveno. ↓

Vše : **Nepovolené shromáždění dne 13. 11. 1989 na nám. Zdeňka Nejedlého v Teplicích - informace**

Dne 13. 11. 1989 v 16.00 hodin se uskutečnilo nepovolené shromáždění v Teplicích na nám. Zed. Nejedlého. Před budovou OV KŠČ vystoupil k shromážděným vedoucí tajemník OV KŠČ s. Věna, který v diskusi zodpověděl ekologický zaměřené dotazy přítomných. Zvěrem vedoucí tajemník přišel k konání veřejného mítinku, který by se měl konat dne 20.11.1989 v 16.00 hodin na zimním stadionu v Teplicích. Následně se shromáždění po tomto vystoupení rozšlo.

Okresní zpráva SNB Teplice, dne 16.11.1989, upraveno. ↓

Z Á P I S

z jednání řídicího štábu bezpečnostního opatření dne 16.11. 1989 od 13.00 hodin na okresní správě SNE TEPLICE.

Dne 20.11.1989 od 16.00 hodin se bude konat na zimním stadionu v Teplicích mítink s občany okresu k problému zvýšeného obsahu škodlivin v ovzduší. Po zkušenostech ze dne 11.12. a 13.11.1989 bylo rozhodnuto, že SNB nebude zanechávat, požádek bude zajišťovat pořadatelská služba z řad organizátorů mítinku. V případě naplnění kapacity stadionu - 4.500 osob bude provedeno omezení prostorství před halou. V případě vyšší účasti osob je připravena i alternativní konání mítinku na stadionu kopané TJ SU Teplice. Dále pak seznámil přítomné se složením řídicího štábu bezpečnostního opatření s uložením konkrétních úkolů jednotlivým jeho členům.

3A Reflexe – Proč byly protesty veřejnosti v Teplicích hrozbou pro politický systém v Československu?

→ Zamyslete se nad důležitostí ekologických demonstrací. Představovaly demonstrace hrozbu pro tamní režim? Mé závěry:

Myslím si, že

.....

.....

.....

Porovnejte své závěry s ostatními a doplňte si je:

.....

.....

Přítomnost. Zamyslete se nad událostmi, kdy společnost reaguje na veřejné problémy:

.....

.....

.....

3B Sebehodnocení – Jak jsem na to?

→ Dokáží popsat hlavní události z listopadu 1989 v Teplicích. ANO x NE

→ Dokáží odpovědět na otázku, zda byly ekologické demonstrace důležitým symbolickým krokem na cestě za svobodou. ANO x S POMOCÍ x NE

→ Víím, co označuje termín občanská společnost? ANO x NE

→ Názor historika Miroslava Vaňka

Vždyť v Teplicích docházelo k dvacetinásobnému až dokonce třicetinásobnému překročení denní normy. To už je moc. A tak vznikla teplická demonstrace.

Teplická demonstrace vznikla docela legračním způsobem. Tehdy šestnáctiletý učeň Zbyšek Jindra nic netuše udělal doma 50 plakátů, které vyvěsil po Teplicích. Trefil se do nejhorší inverze, která kdy Teplice potkala, takže lidé přišli. Bylo tam dohromady asi 5.000 demonstrujících.

A čím je teplická demonstrace zajímavá? Byla mimo Prahu, ale zvláštní byla hlavně reakce režimu. Na tom je vidět i ona rozporuplnost: Režim, ať byl jakýkoli (a také tam mlátili lidi), byl schopen dialogu. Demonstranti donutili komunistickou stranu, okresní výbor, k dialogu, který nakonec přislíbili. To se na centrální úrovni nikdy nepovedlo. Vždycky použili jen děla, obušky a jelo se. A že k dialogu němu došlo až po 17. listopadu, je jiná věc.

D+

Přítomnost. Zamyslete se nad událostmi, kdy veřejnost reaguje na veřejné problémy

.....

.....

.....

D+

5 min

Hodnocení lekce

Shodli jsme se na tom, že lekce děti nadchla, jelikož se týkala města, které všichni moc dobře znají. Někteří o demonstracích neměli ani tušení a byli překvapeni, co se v Teplicích v roce 1989 dělo. Já jsem pak s žáky navštívila místa, kde se demonstrace odehrály a dle dobových fotografií jsme řešili, co se ve městě změnilo a co zůstalo stejné.